

STORTINGET

Innst. 140 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:32 S (2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Tobias Drevland Lund og Marie Sneve Martinussen om å sikre like rettigheter for barn i private barnehager ved oppsigelse av barnehageplass

Komiteens behandling

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun har uttalt seg om forslaget i brev av 8. januar 2025. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. Høringsinnspillene er tilgjengelige på sakens side på stortinget.no.

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til lovendringer som sikrer foreldre til barn i alle barnehager de samme prosessuelle rettighetene ved oppsigelse av plass fra barnehagens side, enten barnehagen er privat eller kommunalt eid.
- Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til nødvendige endringer som sikrer at det er en felles, høy terskel i alle barnehager for å si opp barns plass fra barnehagens side, og at hensynet til barnet og barnets beste må veies tyngst når dette vurderes.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Linda Hofstad Helleland og Kari-Anne Jønnes, fra Senterpartiet, Kjerstin Wøyen Funderud og Marit Knutsdatter Strand, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget.

Komiteen er opptatt av at alle barn, og deres foreldre, skal ha trygge, forutsigbare rammer i barnehagen. Foreldre har i dag rett til barnehage for sitt barn, og denne rettigheten skal det offentlige sørge for, og legge til rette for.

Komiteen er enig i at det må være et lovverk som sørger for at barnets beste sikres i samhandlingen både med kommunale og private barnehager.

Komiteen vil understreke at et godt rettsvern er grunnleggende, og at foreldres opplevelse av barnehagen er viktig for å skape gode hverdager for alle familier.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener det er viktig med et mangfold av gode barnehager. Disse medlemmer mener det viktigste ikke er hvem som leverer tjenestene, men at kvaliteten er god, at foreldrenes valgfrihet sikres, og at barnehagene likebehandles. Samtidig mener disse medlemmer at det er viktig at det stilles strenge kvalitetskrav og føres økonomisk tilsyn, og at barnets beste ivaretas i alle barnehager uavhengig av eierforhold.

Disse medlemmer viser til at barnehageloven med tilhørende regelverk ikke inneholder regler knyttet til oppsigelse av barnehageplass, og at alminnelige kontraktsrettslige regler gjelder i disse sakene. Disse medlemmer mener det må være rom for å stille barnehagen kritiske spørsmål om barnehagetilbudet uten risiko for at barnehageplassen blir sagt opp. Samtidig må man ha tillit til at den enkelte barnehage håndhever en eventuell oppsigelse av barnehageplassen i tråd med kontraktsvilkårene.

Disse medlemmer mener det allerede foreligger en høy terskel for å si opp barnehageplassen til barn. Det er normalt å fastsette at misligholdet må være vesentlig før oppsigelse av plass kan skje. Disse medlemmer merker seg Private Barnehagers Landsforbund (PBL) sitt høringsinnspill om at de ikke er kjent med at det foreligger statistikk eller er gjort nærmere undersøkelser om antall tilfeller i sektoren hvor barnehagen sier opp en barnehageplass.

Disse medlemmer deler ikke forslagsstillernes syn om at foreldre til barn i private barnehager har en svakere posisjon overfor barnehagen enn foreldre til barn i kommunale barnehager. Forskjellen mellom de prosessuelle rettighetene ved oppsigelse av plass fra barnehagens side i kommunale og private barnehager er at kommunale barnehager er underlagt forvaltningsloven, mens private barnehager følger alminnelige kontraktsrettslige regler. Disse medlemmer har forståelse for at det er en økt belastning for foreldre i private barnehager å gå til domstolene for å få oppsigelsen overprøvd, sammenlignet med foreldre i kommunale barnehager, som kan gå gjennom det forvaltningsrettslige klagesystemet. Samtidig har familiene rett på barnehageplass i en kommunal barnehage dersom en privat barnehage sier opp plassen. Gjennom denne muligheten er familien fortsatt sikret en barnehageplass.

Disse medlemmer viser til at hensynet til barnets beste er et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, og viser til barnehageloven § 3. Disse medlemmer mener derfor at det ikke er behov for å presisere dette ytterligere i saker om oppsigelse av barnehageplass.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil fremheve betydning-

en av engasjerte foreldre som involverer seg i innholdet og tilbudet deres barn får i både private og kommunale barnehager. Det skal være åpenhet og mulighet for å gi tilbakemeldinger og stille kritiske spørsmål dersom man mener tilbudet ikke er tilstrekkelig. Et godt og til-litsfullt samarbeid mellom barnehage og foreldre er avgjørende for trygghet og kvalitet i barnehagen.

Disse medlemmer vil også understreke valgfriheten i dagens system, der foreldre selv kan velge hvilken barnehage de ønsker. Noen foreldre velger barnehage basert på innholdet i tilbudet, andre fordi eldre søsken allerede går der, eller på grunn av nærhet. I tillegg til den belastningen det medfører for et barn å måtte bytte barnehage, er det svært uheldig dersom en familie må bytte barnehage mot sin vilje.

Disse medlemmer ønsker videre å fremheve det kommunale ansvaret for å gi barn med rett til barnehageplass et tilbud. At den enkelte barnehage har egne vedtekter som fastsetter vilkår, er en avtale mellom barnehagen og foreldrene og reguleres som et privatrettslig forhold. Dette kan imidlertid by på utfordringer dersom en barnehage sier opp en barnehageplass, særlig med tanke på de prinsipielle spørsmålene som oppstår i skjæringspunktet mellom et privat avtaleforhold, retten til barnehageplass og de negative konsekvensene for et barn som mister plassen sin.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en samlet vurdering av om barnets beste er godt nok ivare tatt i regelverket ved oppsigelse av barnehageplass, og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt viser til grunnleggjanga i forslaget. Grunnleggjande sett handlar dette om å vareta barna våre som går i barnehagar finansiert av fellesskapen og foreldrebetaling. Den omtalte NRK-saka med eit barn som mista plassen i sin private barnehage i Åsgårdstrand, viser kva som kan vera konsekvensen av å stilla kritiske spørsmål knytte til drift av barnehagen. Private Barnehagers Landsforbund (PBL) stadfesta overfor NRK 24. oktober 2024 at dei kjenner til liknande saker som den frå Åsgårdstrand.

Desse medlemene meiner at dette tyder på at det ikkje berre er manglande betaling som fører til at plassane blir oppsagde, slik PBL påstår i sitt høringsinnspel. Det bør også leggjast vekt på at både FUB og skuleleiarforbundet støttar forslaget i sine høringsinnspel i saka.

Desse medlemene vil vise til svarbrevet frå statsråden, kor det står:

«Den enkelte barnehages vedtekter og praktiseringen av disse er en del av kontraktvilkårene mellom foreldre og barnehageeier. Håndhevelse av regler om oppsigelse som følger av den enkelte barnehages vedtekter, eller av kontrakten mellom foreldre og barnehagen, anses ikke som offentlig myndighetsutøvelse, og omfattes ikke av forvaltningsloven. Dette gjelder både for kommunale og private barnehager.»

Ei slik lovtolkning legg til grunn forvaltningslova sine kapittel IV–VI, men ser bort frå lovas kapittel I–III og «ulovfestet allminnelig forvaltningsrett». Det gjeld mellom anna ulovfesta krav til god forvaltningsskikk, eit forbod mot usakleg forskjellsbehandling og/eller å trekkja inn utanforliggjande omsyn i avgjerda. Desse reglane gjeld generelt ved utøving av privatautonomi i forholdet mellom foreldre og ein barnehage som leverer tenester på det offentlege sine vegner, sjølv om det ikkje er tale om «offentlig myndighetsutøvelse».

Slik desse medlemene ser det, er det ikkje nødvendigvis semje om korleis lovverket skal tolkast i slike saker. Som omtalt i forslaget er ikkje denne problemstillinga ny. Allereie i 2012 blei maktforholdet mellom barnehageeigar og foreldre omtalt som problematisk i saker der foreldre vil ta sivilprosessuelle skritt, av Barnehagelovutvalet (NOU 2012: 1). Utvalet konkluderte mellom anna med at:

«... det derfor [er] nødvendig at barnehageloven legger til rette for at foreldrene, innenfor en offentlig ramme, kan få vurdert og avgjort hvorvidt deler av et barnehagetilbud er i samsvar med loven.»

Det viktigaste i denne saka er uansett det prinsipielle knytt til at foreldre med barn i private barnehagar løper ein større risiko i tilfelle der dei vil ta opp problematiske sider ved drifta. Det er også svært problematisk at den parten som blir hardast ramma ved oppseiing, er barnet.

På denne bakgrunnen fremjar desse medlemene følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til lovendringer som sikrer foreldre til barn i alle barnehager de samme prosessuelle rettighetene ved oppsigelse av plass fra barnehagens side, enten barnehagen er privat eller kommunalt eid.»

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til nødvendige endringer som sikrer at det er en felles, høy terskel i alle barnehager for å si opp barns plass fra barnehagens side, og at hensynet til barnet og barnets beste må veie tyngst når dette vurderes.»

Desse medlemene vil minna om at partiet Høgre har uttalt til NRK (29. oktober 2024) at dei ønskjer gjennomgang av «lover og forskrifter for å hindre lignende saker som den i Åsgårdstrand». Vidare merkar desse medlemene seg at medlemene i komiteen frå Høgre viser til at barn som blir sagde opp av ein privat barnehage, alltid har rett til plass i ein kommunal barnehage viss foreldra ikkje vil eller kan ta saka gjennom rettssystemet. Desse medlemene har tidlegare notert seg at Høgre har eit rørande engasjement for likebehandling av private barnehagar i spørsmål om like krav og rammer. I lys av dette ser ikkje desse medlemene nokon grunn til at det ikkje skal vera like reglar og rettar for prosessar kring oppseiing av plass, slik at likebehandling også gjeld for foreldrane.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til lovendringer som sikrer foreldre til barn i alle barnehager de samme prosessuelle rettighetene ved oppsigelse av plass fra barnehagens side, enten barnehagen er privat eller kommunalt eid.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til nødvendige endringer som sikrer at det er en felles, høy terskel i alle barnehager for å si opp barns plass fra barnehagens side, og at hensynet til barnet og barnets beste må veie tyngst når dette vurderes.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen gjøre en samlet vurdering av om barnets beste er godt nok ivare tatt i regelverket ved oppsigelse av barnehageplass, og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 11. februar 2025

Hege Bae Nyholt

leder

Grete Wold

ordfører

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
24/7679-

Dato
8. januar 2025

Representantforslag 32 S (2024-2025) om å sikre like rettigheter for barn i private barnehager ved oppsigelse av barnehageplass

Jeg viser til representantforslag fra Hege Bae Nyholt, Tobias Drevland Lund og Marie Sneve Martinussen om å sikre like rettigheter for barn i private barnehager ved oppsigelse av barnehageplass. Som bakgrunn for forslaget viser representantene til en familie fra Åsgårdstrand i Vestfold som opplevde at den private barnehagen hvor familiens 2-åring hadde plass, sa opp plassen uten forvarsel.

Jeg kan ikke kommentere eller gå inn i den konkrete enkeltsaken. På generelt grunnlag vil jeg likevel understreke at det selvfølgelig ikke er greit å miste barnehageplass på grunn av kritiske spørsmål, eller på grunn av uttrykt misnøye med barnehagetilbudet. Det er viktig at foreldre ikke skal verken kvie seg fra å si ifra om kritikkverdige forhold, eller føle på utrygghet for å få sin plass sagt opp på bakgrunn av en slik årsak. Oppsigelse av barnehageplass på et slikt grunnlag er svært sjelden, og jeg er ikke kjent med at lignende tilfeller har oppstått tidligere.

Det er et kommunalt ansvar at barn med rett til barnehageplass får oppfylt sin rett. Det er imidlertid ingen regler i barnehageloven som direkte regulerer oppsigelse av barnehageplass, verken fra foreldrenes eller barnehagens side. Alle barnehager, både kommunale og private skal ha vedtekter, hvor opplysninger som er av betydning for foreldrenes forhold til barnehagen skal fremkomme. Dette inkluderer også informasjon om vilkår og prosess for oppsigelse av barnehageplass.

Den enkelte barnehages vedtekter og praktiseringen av disse er en del av kontraktvilkårene mellom foreldre og barnehageeier. Håndhevelse av regler om oppsigelse som følger av den

enkelte barnehages vedtekter, eller av kontrakten mellom foreldre og barnehagen, anses ikke som offentlig myndighetsutøvelse, og omfattes ikke av forvaltningsloven. Dette gjelder både for kommunale og private barnehager.

Jeg vil understreke at barnehageloven § 3 stiller krav om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, også vurderinger om oppsigelse av plass i både private og kommunale barnehager. Jeg vil også understreke at et barn ikke kan miste sin individuelle rett til plass i barnehage, og at kommunen har en plikt til å sørge for at barn med rett til plass, får retten oppfylt.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur

